

3. Транскордонне співробітництво України у новій системі єврорегіональної політики. *Соц.-екон. дослідж. в перехід. період: Зб. наук. пр.* 2005. Вип. 2. С. 299-308.

Михайлишин Ірина Зіновіївна
Головний спеціаліст відділу аналізу даних соціальної та демографічної статистики Головного управління статистики у Тернопільській області

СИСТЕМА СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Туристичний бізнес – це важлива галузь економіки, а також одна із ланок розвитку міжнародного співробітництва. Туристично-рекреаційну сферу визнано одним із пріоритетних секторів національної економіки. Незважаючи на вигідне геополітичне розташування та конкурентоспроможне туристичне середовище для розвитку практично усіх видів туристичної діяльності, галузь перебуває в стані повільного розвитку [1, с. 34]. Туризм відіграє важливе соціально-економічне значення, оскільки за рахунок нього: збільшуються доходи та створюються нові робочі місця; розвиваються як галузі, що пов'язані з виробництвом туристичних послуг, так і соціальна й виробнича інфраструктура регіонів; відроджуються народні промисли та традиції; зростає життєвий рівень населення, а також збільшуються валютні надходження [2, с. 158].

Дослідження туристичного ринку, туристичних послуг та його складових є важливим у формуванні конкурентоспроможного середовища для суб'єктів цієї сфери, щоб отримати об'єктивну інформацію про процеси та запропонувати дієві заходи щодо розвитку галузі. Специфічність туризму, як сфери економіки (об'єднує низку галузей: транспорт, зв'язок, готельне господарство, банки, сферу розваг тощо), зумовлює значні труднощі в отриманні економічної інформації для аналізу туристичної діяльності на всіх рівнях.

Проблема удосконалення статистичного обліку основних туристичних показників була вирішена спільними зусиллями Всесвітньої туристичної організації (ВТО) та Статистичною комісією Організації Об'єднаних Націй, які в 1993 р. презентували перші системні документи з цього питання: Стандартна міжнародна класифікація видів туристичної діяльності (СІКТА) та Рекомендації зі статистики туризму. Вищеназвані документи були прийняті за основу при розробці вітчизняної Методики розрахунку обсягів туристичної діяльності [3]. У цій Методиці визначено систему показників, єдину за змістом та порівнянню на всіх рівнях державного управління в Україні та на міжнародному рівні, що характеризують обсяги туристичної діяльності та вплив туризму на економіку країни (регіону). Дана Методика передбачає гармонізацію на державному рівні показників та джерел статистичної інформації, що визначають економічну та соціальну вагомість туризму в Україні, для підрахунку розмірів туристського споживання і, залучених, таким чином, до обігу грошових коштів, інших вигод від розвитку туризму.

Статистичні показники, що характеризують розвиток туризму в Україні, поділяються на абсолютні величини, які можна одержати шляхом статистичного обліку та відносні величини, що обчислюються діленням, але для їх обчислення потрібні облікові показники. Облік проводиться, в основному, у формі державного статистичного спостереження, яка надає інформацію щодо кожного суб'єкту туристичної діяльності. Інформація є індивідуальною і не підлягає оприлюдненню в знеособленому вигляді, а також використовується лише для внутрішнього аналізу самим суб'єктом, що звітує.

Державна служба статистики України є координатором статистичного спостереження. Згідно вимог Закону України «Про державну статистику» відповідні органи оприлюднюють інформацію у зведеному вигляді в межах регіонів (областей) та країни в цілому [4]. Основним офіційним джерелом зведеної інформації по Україні і за її регіонами є Статистичний щорічник України та Статистичний збірник «Туристична діяльність в Україні» за кожен рік.

Сучасне статистичне спостереження за туристичною діяльністю в Тернопільській області та Україні передбачає такий облік показників: обсяг і напрями туристичних потоків; попит і пропозиція туристичних послуг за регіонами; характеристика наявності туристичних ресурсів та дослідження туристичної діяльності та її економічного значення для країни в цілому (табл. 1).

Таблиця 1

Облікові показники статистики туризму в Україні [5, с. 121]

Блоки показників	Основні показники, що використовуються в Україні
1. Показники обсягу і напрямків туристичних потоків	1) Кількість громадян України, які виїздили за кордон; 2) Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну; 3) Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України, всього, в тому числі іноземних туристів, туристів-громадян України, які виїжджали за кордон та внутрішніх туристів; 4) Кількість екскурсантів
2. Показники попиту і пропозиції туристичних послуг за регіонами	1) Кількість туристів за метою поїздки; 2) Кількість туро-днів за реалізованими путівками; 3) Кількість суб'єктів туристичної діяльності, номерів, місць у них
3. Показники наявності туристичних ресурсів	1) Кількість та стан природних об'єктів (водойм, лісів, гір, заповідних степів тощо); 2) Кількість та стан пам'яток культури, історії, архітектури, археології, музеїв, монументів, культових пам'яток тощо; 3) Кількість та статус театрів
4. Показники туристичної діяльності	1) Обсяг наданих туроператорами туристичних послуг; 2) Комісійні турагентів; 3) Витрати, пов'язані з наданням туристичних послуг; 4) Чистий прибуток (збиток) підприємств
5. Показники економічного значення розвитку туризму для країни в цілому	1) Обсяг туристського споживання; 2) Зайнятість в сфері туризму; 3) Сума податків, що надходить до бюджету від туристичної діяльності

У результаті обліку одержують достовірні показники без додаткових умовних розрахунків чи використання експертних оцінок. Зокрема, до показників обсягу і напрямків туристичних потоків офіційна статистика України відносить: кількість громадян України, які виїжджали за кордон, включно з одноденними відвідуваннями; кількість іноземних громадян, які відвідали Україну, включно з одноденними відвідуваннями; кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України (всього). Більшість із

зазначених показників враховують і міжнародну практику статистичних спостережень.

Таким чином, можна зробити висновок про важливість запровадження нових підходів у проведенні аналітичної роботи і удосконалення інструментарію для проведення статистичного спостереження за туристичною галуззю в Україні. Подальша гармонізація показників розвитку сфери туризму з міжнародними стандартами сприятиме обґрунтованій оцінці результатів туристичної діяльності українських суб'єктів туристичного бізнесу порівняно із зарубіжними, а також надасть можливість визначити реальний внесок туристичної сфери у економічне зростання України.

Список використаних джерел:

1. Брич В. Я. Стратегічні вектори розвитку туристичних destinations Тернопільщини. Тернопіль : Осадца Ю.В., 2017. 164 с.

2. Скляр Г. П., Дробиш Л. В., Вишневецька Л. І. Статистичні показники розвитку сфери туризму в Україні: напрями удосконалення та гармонізація з міжнародними стандартами. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 2(48). С. 157-162.

3. Методика розрахунку обсягів туристичної діяльності : Наказ Державної туристичної адміністрації України, Державного Комітету статистики України від 12.11.2003 р. № 142/394. URL: www.zakon.rada.gov.ua.

4. Про державну статистику : Закон України від 17.09.1992 р. № 2614-ХІІ URL: www.zakon.rada.gov.ua.

5. Герасименко В.Г. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія. Одеса : Астропринт, 2013. 335 с.